

Prof. dr hab. Jacek Gołaczyński

Uniwersytet Wrocławski

**Opinia o dorobku i osiągnięciach naukowych w przewodzie
habilitacyjnym dra Michała Wojewody**

1. Uwagi ogólne

Pan doktor Michał Wojewoda ukończył studia prawnicze na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego z wynikiem bardzo dobrym. Uzyskał także nagrodę tzw. Medal za Chlubne Studia przyznany przez Senat Uniwersytetu Łódzkiego (w 1997r.). Odbił także kurs magisterski LLM z zakresu prawa europejskiego i prawa porównawczego na Uniwersytecie w Edynburgu z wyróżnieniem. Odbił aplikację sądową zakończoną egzaminem sędziowskim z oceną bardzo dobrą. Stopień doktora nauk prawnych uzyskał w 2005r. broniąc rozprawy doktorskiej pt. „Zakres statutu kontraktowego w konwencji rzymskiej z 1980r. o prawie właściwym dla zobowiązań umownych”.

Od 1997r. jest zatrudniony na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego w Katedrze Prawa Cywilnego, początkowo jako asystent (do 2006r.), a następnie jako adiunkt.

**2. Osiągnięcia naukowe habilitanta rozumieniu art. 16 ust. 2
pkt 1 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym**

Habilitant przedstawił jako swoje osiągnięcie naukowe w rozumieniu powyższej normy cykl powiązanych ze sobą tematycznie opracowań dotyczących międzynarodowego prawa prywatnego w zakresie rejestracji stanu cywilnego.

Na cykl ten składa się jedenaście następujących publikacji:

- a) opracowanie monograficzne „Kolizyjnoprawne aspekty rejestracji stanu cywilnego” opublikowane w tomie 20C *Systemu Prawa Prywatnego – Prawo Prywatne Międzynarodowe* (red. M. Pazdan), rozdział XXII, Warszawa 2015, s. 535-622;
- b) artykuł „Transkrypcja aktu stanu cywilnego sporządzonego za granicą”, *Kwartalnik Prawa Prywatnego* 2009, z. 4, s. 1089-1124;
- c) artykuł „Stosowanie norm kolizyjnych w praktyce urzędów stanu cywilnego. Uwagi na tle nowej polskiej ustawy Prawo prywatne międzynarodowe”, *Metryka* 2011, nr 1, s. 39-62;
- d) artykuł „Swobodny przepływ i uznawanie aktów stanu cywilnego. Uwagi na tle Zielonej księgi poświęconej ograniczeniu formalności administracyjnych w stosunku do obywateli”, *Metryka* 2011, nr 2, s. 151-176;
- e) artykuł „Prawo obce w praktyce polskich urzędów stanu cywilnego”, *Metryka* 2014, nr 1, s. 33-69;
- f) artykuł „Projekt ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego - krytyczne spojrzenie cywilisty”, *Technika i USC* 2014, nr 3, s. 4-12;
- g) artykuł „Kilka uwag o definicji ‘stanu cywilnego’ w nowej ustawie Prawo o aktach stanu cywilnego”, *Metryka* 2014, nr 2, s. 17-37;
- h) artykuł „Międzynarodowe uznawanie imion i nazwisk”, *Metryka* 2015, nr 1, s. 53-76;
- i) artykuł „Zaświadczenie o stanie cywilnym – nowa konstrukcja w prawie o aktach stanu cywilnego”, *Kwartalnik Prawa Prywatnego* 2015, z. 1, s. 31-56;
- j) artykuł „Zaświadczenie o stanie cywilnym a małżeństwa jednopłciowe i związki partnerskie zawierane za granicą”, *Kwartalnik Prawa Prywatnego* 2015, z. 3, s. 693-725;
- k) artykuł „Zaświadczenie stwierdzające, że zgodnie z prawem polskim można zawrzeć małżeństwo - geneza, znaczenie praktyczne oraz zasady wydawania”, *Metryka* 2015, nr 2, s. 15-69.

W mojej ocenie podjęcie się kompleksowego omówienia tematyki związanej z rejestracją aktów stanu cywilnego w ujęciu

kolizyjnoprawnym zasługuje na pełną aprobatę. Do tej pory nie było bowiem wielu wypowiedzi doktryny odnoszących się do tego zagadnienia. Ponadto, na co zwraca uwagę sam habilitant, tematyka jest bardzo aktualna z uwagi na zmiany prawne, które w tym obszarze zachodzą w ostatnim okresie. Chodzi tu o Zieloną Księgę Komisji Europejskiej z 2010r., ustawę z 2011r. – prawo prywatne międzynarodowe, i w końcu o nową ustawę z 2014r. – Prawo o aktach stanu cywilnego. Jednocześnie należy wskazać, że przedstawione publikacje odnoszą się nie tylko do problemów rejestracji stanu cywilnego w ujęciu prawa prywatnego międzynarodowego, ale także prawa cywilnego, a nawet prawa administracyjnego. Prawo o aktach stanu cywilnego ma bowiem taki charakter, że podlega regulacjom różnych gałęzi prawa. Habilitant na ogół posługuje się metodą badawczą polegającą na dogmatycznej analizie tekstu ustawy, ale co warto podkreślić, wykorzystuje swoją znajomość prawa obcego dla ilustrowania polskich rozwiązań i umiejscowienia ich w tle rozwiązań zagranicznych. Dużym osiągnięciem naukowym habilitanta jest niewątpliwie obszerny (osiem arkuszy wydawniczych) fragment w Systemie Prawa Prywatnego, pod red. M. Pazdana w tomie 20c, gdzie w sposób kompleksowy omawia: „Kolizyjne aspekty rejestracji stanu cywilnego”. Jak wskazuje w autoreferacie jest to opracowanie syntetyczne, ale całościowe, zawiera bowiem informacje na temat pojęcia stanu cywilnego, zdarzeń kształtujących stan cywilny, stwierdzenia treści i stosowania prawa obcego przez kierownika USC i transkrypcji zagranicznych aktów stanu cywilnego, czy w końcu uznawania międzynarodowego stanu cywilnego. Wiele z tych wątków rozwija natomiast szczegółowo w kolejnych opracowaniach składających się na cykl publikacji. I tak, należy tu wymienić publikacje odnoszące się do samego pojęcia stanu cywilnego, gdzie autor wypowiada się na gruncie prawa cywilnego i jego części prawa rodzinnego starając się od nowa zdefiniować to pojęcie. Uwzględnia także dotychczasowe wypowiedzi doktryny (np. Smoczyńskiego, Ignatowicza), ale opowiada się za szerokim rozumieniem tego

pojęcia, dodaje nowe argumenty na tle nowej ustawy –Prawo o aktach stanu cywilnego (z art. 49 ust. 2 tej ustawy)(Kilka uwag o definicji stanu cywilnego w nowej ustawie Prawo o aktach stanu cywilnego, Metryka 2014, nr 2). Zagadnienie to było kontynuowane już jedynie w zakresie opisanego samego zaświadczenia o stanie cywilnym w kolejnym artykule „Zaświadczenie o stanie cywilnym a małżeństwa jedнопłciowe i związki partnerskie zawierane za granicą”, (KPP 2015, nr 3). Dotyczy to wykazania także możliwości zawarcia małżeństwa. Ciekawe są rozważania habilitanta na temat międzynarodowego rozumienia pojęcia stanu cywilnego w relacji do rozumienia w prawie wewnętrznym. W pełni podzielam poglądy autora dotyczące niepodzielności stanu cywilnego. Każdy człowiek może mieć bowiem jeden stan cywilny, dla wszystkich stosunków prawnych. Jednakże w prawie międzynarodowym istnieją także tzw. relacje niezupełne, które są skuteczne w jednym państwie, nie wywołują jednak skutków prawnych w innych państwach. Jak zasadnie podkreśla habilitant dotyczy to zwłaszcza tych sytuacji prawnych, które nie są znane prawu innego państwa. Tego rodzaju niejednorodność jest oczywistą niedogodnością dla osoby fizycznej i może negatywnie oddziaływać na jej sytuację życiową. Habilitant zajmuje się tym zjawiskiem, zwłaszcza w kontekście uznania elementów stanu cywilnego i rozwija te wywody zarówno w Systemie Prawa Prywatnego, tom 20c oraz w opracowaniu pt. „Międzynarodowe uznawanie imion i nazwisk, (Metryka 2015, Nr 1). Zasadne są wątpliwości autora dotyczące możliwości asymilacji rozwiązań obcych odnoszących się zwłaszcza do prawa prowadzonego w Rzeczypospolitej Polskiej z uwagi na ograniczenia wynikające chociażby z Konstytucji (art. 18) i z art. 1 k.r.o.). Ciekawe są, w tym kontekście, krytyczne uwagi habilitanta zawarte w ocenie rozwiązań Zielonej Księgi poświęconej ograniczeniu formalności administracyjnych w stosunku do obywateli w zakresie uznawania aktów stanu cywilnego (Metryka 2011, Nr 2).

Na uwagę zasługują te opracowania autora, które dotyczą sytuacji odnotowywania w aktach stanu cywilnego w Polsce zdarzeń

prawnych, które nie są z punktu widzenia materialnoprawnego dopuszczalne w prawie polskim. Zasadnie uznaje bowiem, że akty stanu cywilnego kierują się zasadą zupełności winny zawierać dane o wszelkich zdarzeniach prawnych dotyczących osoby fizycznej. Habilitant uznaje słusznie, że np. związek partnerski winien być odnotowany w polskich aktach stanu cywilnego w postaci przypisku umieszczonego przy polskim akcie urodzenia zgodnie z art. 25 ustawy, a następnie powinien być uwzględniony w zaświadczeniu o stanie cywilnym danej osoby. Podziela także pogląd, że nie można pominąć kwestii zawiązania przez osobę związku partnerskiego dla oceny w prawie polskim, czy jest stanu wolnego (analogia do art. 13 par. 1 k.r.o.).

Ciekawym wątkiem w dorobku naukowym habilitanta jest także transkrypcja zagranicznych aktów stanu cywilnego. Poświęcił temu autor obszerne opracowania(w: Systemie Prawa Prywatnego, t. 20c oraz w artykule „Transkrypcja aktu stanu cywilnego sporządzonego za granicą”, KPP 2009, nr 4). Habilitant dowodzi, że transkrypcja nie wymaga sięgania do prawa kolizyjnego w celu ustalenia prawa merytorycznie właściwego i jest w zasadzie instytucją prawa wewnętrznego, przy czym ma oczywiście związek z prawem międzynarodowym i obcym. Podkreśla jednak zasadnie, że stanowi ona czynność bardziej techniczną polegającą na przepisaniu aktu stanu cywilnego zagranicznego, sporządzonego zgodnie z prawem wewnętrznym danego państwa i do wprowadzenia tego dokumentu do aktów stanu cywilnego, bez jakiegokolwiek ingerencji w jej treść. Wypowiada zatem pogląd przeciwny do tego, który był także głoszony, że transkrypcja nie jest ponowną rejestracją obcego aktu stanu cywilnego w Polsce mimo, że podlega ona ocenie zgodnie z art. 107 pkt 3 ustawy-Prawo o aktach stanu cywilnego ze względu na klauzulę porządku publicznego. Podkreślić należy, że pogląd o konieczności stosowania oceny obcego dokumentu wpisywanego do aktów stanu cywilnego z punktu widzenia klauzuli porządku publicznego był prezentowany przez autora na podstawie wcześniej obowiązującej ustawy z 1986r. został uwzględniony w nowej ustawie.

Podobnie stało się z poglądem o transkrypcji jako czynności materialno-technicznej, a nie rejestrowej.

Habilitant trafnie ocenił i omówił także rozważania odnoszące się do roli kierownika USC jako podmiotu stosującego także normy kolizyjne prawa prywatnego międzynarodowego. W doktrynie temu zagadnieniu poświęcono mało uwagi, koncentrując się na innym podmiocie stosującym normy kolizyjne, czyli notariuszu. Nie ma co do tego wątpliwości, że przede wszystkim właśnie kierownik USC jest obecnie organem państwowym będącym na pierwszej linii w zakresie stosowania prawa prywatnego międzynarodowego i na jego podstawie także prawa obcego. Powyższe zagadnienia zostały omówione w artykułach: „Stosowanie norm kolizyjnych w praktyce urzędów stanu cywilnego. Uwagi na tle nowej ustawy Prawo prywatne międzynarodowe”, (Metryka 2011, nr 1) oraz „Prawo obce w praktyce polskich urzędów stanu cywilnego”, (Metryka 2014, nr 1). Tej problematyce zostały poświęcone także obszernie wywody w Systemie Prawa Prywatnego, w przywoływanym już wcześniej tomie 20c. Habilitant trafnie zauważa, że zarówno przepis art. 1143 k.p.c., jak i przepisy konwencji londyńskiej o informacji i prawie obcym z 1968r., czy decyzje Rady Unii Europejskiej wprowadzające tzw. Europejską Sieć Sądowniczą nie mogą być wykorzystywane przez Kierownika USC, a jedynie przez sąd w postępowaniu sądowym. Brak jest także źródła normatywnego dla pozyskiwania informacji o prawie obcym przez Kierownika USC w nowej ustawie – Prawo o aktach stanu cywilnego, na co zwracał uwagę habilitant w „Projekt ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego - krytyczne spojrzenie cywilisty”, (Technika i USC 2014, nr 3).

Habilitant opowiada się za rozwiązaniem, a by w przypadkach, w których, w sprawach z elementem obcym, zachodzi możliwość oddania sprawy do osąd sądu powszechnego to robić i dać możliwość pozyskania informacji o prawie obcym.

Podsumowując tę część dorobku habilitanta należy uznać, że stanowi ona bardzo wartościowy wkład w rozwój doktryny polskiego prawa cywilnego i prawa prywatnego międzynarodowego. Dorobek

ten jest oryginalny, dotyczy rzadziej poruszanych w doktrynie zagadnień, doniosłych jurydycznie, ale także bardzo aktualnych z uwagi na ostatnie zmiany legislacyjne w tym obszarze. Widać, że habilitant nie zajmuje się tematyką atrakcyjną jedynie teoretycznie, ale przy wyborze obszaru badań naukowych bierze pod uwagę jego aspekt praktyczny.

3. Pozostałe osiągnięcia naukowe habilitanta

Pan doktor Michał Wojewoda jest także autorem szeregu publikacji dotyczących prawa cywilnego, różnych jego instytucji, oraz prawa prywatnego międzynarodowego.

W obszarze prawa cywilnego materialnego autor zajmował się z powodzeniem problematyką czynności prawnych, zawierania umów przez ofertę i jej przyjęcie, w zakresie Komentarza do kodeksu cywilnego z 2009r. pod red. Prof. M. Pyziak-Szafnickiej. Obecnie wydano drugie wydanie w 2014r., co może świadczyć o pozytywnym odbiorze tego dzieła.

W 2010r. autor zajął się omówieniem umowy deweloperskiej, a konkretnie problematyką przedawnienia roszczeń wynikających z tej umowy przy czym publikacja ta odnosiła się do stanu prawnego obowiązującego przed wejściem w życie ustawy z 2011r. o ochronie praw nabywcy lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego. Należy uznać, że habilitant przedstawił w tym opracowaniu pewne wnioski *de lege ferenda* dotyczące kształtu umowy deweloperskiej, które w niektórych fragmentach zostały przyjęte przez ustawodawcę. Ciekawy jest także artykuł dotyczący umownego prawa odstąpienia od umowy z art. 395 k.c. a *lex commissoria* z art. 492 zd. 1 k.c., gdzie formułowana jest teza, aprobowana następnie w doktrynie, że są to różne instytucje prawne, pełniące odmienne funkcje.

Na szczególną uwagę zasługują publikacje habilitanta dotyczące prawa prywatnego międzynarodowego. Można z powodzeniem stwierdzić, że w tym obszarze mamy do czynienia z najważniejszymi opracowaniami. Zwłaszcza publikacja rozprawy doktorskiej na temat Zakresu statutu kontraktowego w konwencji rzymskiej z 1980r. o prawie właściwym dla zobowiązań umownych

należy zaliczyć do wybitnych osiągnięć autora. Jest to opracowanie niezwykle cenne, dobrze udokumentowane, pierwsze, w tak szeroki sposób analizujące zagadnienie tego zakresu (statutu kontraktowego) w polskiej doktrynie prawa prywatnego międzynarodowego. Bez wątpienia nagroda Złote Skrzydła 2008 w konkursie Gazety Prawnej jest w pełni zasłużona. Autor zresztą nie porzucił tej problematyki i zajmuje się nią dalej, o czym może świadczyć opracowanie rozdziału w Systemie Prawa Prywatnego, pod. Red. M. Pazdana, tom 20b (11 arkuszy), gdzie zajął się w ogóle prawem właściwym dla zobowiązań umownych na gruncie rozporządzenia Rzym I.

Habilitant omówił także rozwiązania kolizyjne nowej polskiej ustawy o prawie prywatnym międzynarodowym z 2011r. w zakresie statusu kontraktowego, ochrony konsumenta przewidzianej w art. 30 ppm („Artykuł 30 ustawy prawo prywatne międzynarodowe - jego geneza i rola w systemie kolizyjnoprawnej ochrony konsumenta”, (KPP 2010, Nr 3), a następnie prawa właściwego dla czynności prawnej i jej dopuszczalności (System Prawa Prywatnego, tom 20a).

Ciekawe są także wywody odnoszące się do odesłania, zwłaszcza w kontekście nowego rozporządzenia spadkowe go nr 6650/2012.

Habilitant przygotował także opracowanie na temat umowy o roboty budowlane w prawie prywatnym międzynarodowym, gdzie analizuje zarówno regulacje kolizyjne jeszcze konwencji rzymskiej, a następnie rozporządzenia Rzym I. Analiza jest tym ciekawsza, że dotyczy szczegółowych i bardzo praktycznych zagadnień związanych z bezpośrednim roszczeniem podwykonawcy do inwestora.

Habilitant brał udział w projekcie badawczym pod kierunkiem prof. K. Weitza na temat „Europejskiego prawa procesowego i kolizyjnego”, co zaowocowało także publikacją z udziałem autora.

Niezwykle interesującym tematem badawczym podjętym przez habilitanta było przedstawienie materialnoprawnego wskazania regulacji prawnorzeczowej (2014r.).

Pan doktor Machał Wojewoda brał udział także w przygotowaniu podręcznika naukowego dla Podyplomowego Studium Prawa Podatkowego na Uniwersytecie Łódzkim. Podręcznik zawierający fragmenty z prawa cywilnego i kolizyjnego przygotowane przez habilitanta zostały opublikowane w 2014r.

Habilitant jest także aktywnym uczestnikiem konferencji naukowych.

Wygłosił szereg referatów na różnych konferencjach, ale należy podkreślić, że sam organizował też 2 konferencje naukowe, gdzie dokonywał wyboru i kwalifikacji.

Były to konferencje dotyczące „Stwierdzenia treści oraz stosowania prawa obcego w Polsce-teoria i rzeczywistość” (2014r.) oraz „Imię i nazwisko osoby fizycznej - aspekty międzynarodowe (2015r.). W konferencjach tych brali udział nie tylko przedstawiciele nauki, ale także urzędnicy stanu cywilnego, co było możliwe dzięki nawiązanej współpracy ze stowarzyszeniem Urzędników Stanu Cywilnego RP.

4. Osiągnięcia dodatkowe, aktywność dydaktyczna i szkoleniowa

Habilitant prowadzi zajęcia dydaktyczne na Uniwersytecie Łódzkim z zakresu prawa cywilnego i prawa prywatnego międzynarodowego. Jest także cenionym wykładowcą na szkoleniach kierowanych do sędziów, radców prawnych, aplikantów radcowskich. Jest także członkiem komisji egzaminacyjnej egzaminu radcowskiego. Uczestniczy w licznych kursach, studiach podyplomowych i szkoleniach na terenie całego kraju.

5. Uwagi końcowe

Przedstawiony w opinii dorobek naukowy po uzyskaniu stopnia naukowego doktora nauk prawnych jest zatem znaczny i wartościowy. W pełni odpowiada on wymogom ustawy o stopniach i tytułach naukowych i tytule w zakresie sztuki do uzyskania stopnia naukowego doktora habilitowanego w zakresie prawa, specjalność prawo cywilne. Podobnie wysoko należy ocenić przedstawiony do

oceny cykl publikacji zgodnie z art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym.

Uważam, że dorobek naukowy, dydaktyczny i organizacyjny Pana dr Michała Wojewody spełnia wymagania określone w ustawie z dnia 14 marca 2003r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595) i może być podstawą dalszych kroków w przewodzie habilitacyjnym.

Janusz S.